

SENAT RP

ZAPIS STENOGRAFICZNY

Posiedzenie
Komisji Ustawodawczej (269.)
w dniu 19 września 2018 r.

IX kadencja

Porządek obrad:

1. Pierwsze czytanie projektu uchwały w 100. rocznicę urodzin księdza Zdzisława Jastrzębic-Peskowskiego (druk senacki nr 941).
2. Pierwsze czytanie projektu uchwały w sprawie upamiętnienia zasług prof. Kazimierza Pelczara w 75. rocznicę śmierci (druk senacki nr 906).
3. Pierwsze czytanie projektu uchwały w rocznicę 40-lecia wyboru Kardynała Karola Wojtyły – Jana Pawła II na Stolicę Piotrową (druk senacki nr 936).

(Początek posiedzenia o godzinie 11 minut 03)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Stanisław Gogacz)

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dzień dobry państwu.

Witam wszystkich po wakacjach. Mam nadzieję, że spędzili je państwo również na wypoczynku.

Jeżeli chodzi o porządek obrad posiedzenia Komisji Ustawodawczej...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Otwieram posiedzenie Komisji Ustawodawczej.

Przedmiotem obrad naszej komisji są 3 punkty. Pierwszy to pierwsze czytanie projektu uchwały w 100. rocznicę urodzin księdza Zdzisława Jastrzębiec-Peszkowskiego; druk senacki nr 941. Przedstawicielem wnioskodawców jest pan senator Jan Żaryn. To jest, tak jak powiedziałem, druk nr 941. Mamy tu podpisy senatorów, a pan senator prof. Jan Żaryn został wyznaczony do reprezentowania wnioskodawców. Drugi punkt dotyczy uchwały upamiętniającej zasługi prof. Kazimierza Pelczara. I trzeci punkt dotyczy projektu uchwały w rocznicę 40-lecia wyboru kardynała Karola Wojtyły – Jana Pawła II na Stolicę Piotrową.

Jeżeli nie ma innych głosów, propozycji co do porządku obrad, proponuję, żeby pan senator Jan Żaryn zaprezentował nam projekt uchwały, która została przygotowana przez wnioskodawców.

Czy zechce pan, Panie Senatorze, zaprezentować projekt uchwały?

Bardzo proszę.

Senator Jan Żaryn:

Dziękuję bardzo.

Chciałbym zaproponować podjęcie uchwały w setną rocznicę urodzin ks. Zdzisława Peszkowskiego, herbu Jastrzębiec. Jest to postać wpisująca się swoim życiorysem m.in. w to, co charakteryzuje naszą aktywność, tzn. Izby wyższej, Senatu, dlatego że był to kapłan, który przez wiele dziesięcioleci mieszkał poza krajem i jako kapłan, i przedstawiciel Polonii stanowi dla nas pewnego rodzaju punkt odniesienia, w jaki sposób pamięć o ważnych wydarzeniach z naszej historii powinna być kultywowana i jak była kultywowana w tamtych pokoleniach. I to jest jeden ważny powód, dla którego ta postać powinna być przez nas specjalnie uhonorowana. Drugi powód jest taki, że 100-lecie niepodległości i jego życiorys, można powiedzieć, idealnie

wpisuje się w tę rocznicę, bo ks. Peszkowski jest dzieckiem Niepodległej jako urodzony w sierpniu 1918 r. I z tego pokolenia wyrasta i jego pamięć historyczna, i jego patriotyzm, i jego postawa zarówno na terenie Polonii, jak i później w Polsce po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. I to jest drugi powód.

Oczywiście można także powiedzieć, że to, co jest najbardziej istotne z biografii ks. Peszkowskiego, to wydarzenie, którym Polacy będą żyć w swojej pamięci jako naród, tak długo jak tym narodem zechcemy być, czyli pamięć o zbrodni katyńskiej i rzecz jasna bez ks. Peszkowskiego byśmy o tej zbrodni w takiej formule, w jakiej o niej wiemy, nigdy się nie dowiedzieli, bo był jednym z tych nosicieli prawdy o tamtej straszliwej zbrodni. To tyle, jeśli chodzi o wstęp uzasadniający. Tekst wszyscy mamy przed sobą, ale rozumiem, że pan przewodniczący zachęca mnie, żebym jednak go przeczytał, tak?

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Proszę państwa, Panie Profesorze, Panie Senatorze reprezentujący wnioskodawców, mamy do czynienia z uchwałą bardzo istotną, jeżeli chodzi o treść i jej cel, ale jej treść jest bardzo obszerna, powiem szczerze, bo to są prawie 3 strony. Bardzo dobrze się ją czyta, jeżeli chodzi o informacje, które odnajdujemy w tej uchwale, i na pewno będzie ona miała również funkcję edukacyjną, co jest bardzo ważne. Mnie się wydaje, bo ja przeczytałem ten projekt uchwały, każdy z nas otrzymał projekt uchwały, każdy z nas go przeczytał. Ja proponuję, żebyśmy najpierw ewentualnie zadali pytania, a pod koniec zdecydujemy, czy całość będziemy czytać jeszcze raz, czy po prostu zostaniemy przy tym tekście, który mamy przygotowany jako projekt, nad którym dyskutujemy.

Czy są jakieś pytania do sprawozdawcy...

(Senator Jan Żaryn: Jeśli można, chciałbym jeszcze...)

Bardzo proszę.

Senator Jan Żaryn:

Przepraszam. Jeszcze jedna bardzo ważna informacja, miałby wyrzuty sumienia, gdybym jej państwu nie przekazał. Inicjatorem tego projektu uchwały nie jestem ja, tylko inicjatorką jest pani senator Zajac. Chciałbym, żeby też to wybrzmiało. Ja byłem osobą, która to praktycznie opracowała, ale inicjatywa była ze strony pani senator.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Jeżeli nie będzie pytań, ja zaproponuję, żeby ten tekst został odczytany, żebyśmy po prostu pod względem formalnym zrealizowali wszystkie potrzebne działania.

Najpierw zapytam państwa członków komisji, czy są jakieś pytania odnośnie do projektu tej uchwały. Jeżeli nie ma, to bardzo proszę o odczytanie projektu uchwały, a następnie będziemy głosowali nad przyjęciem tego projektu uchwały.

Senator Jan Żaryn:

„Uchwała Senatu Rzeczypospolitej z dnia w 100. rocznicę urodzin księdza Zdzisława Jastrzębiec-Peszkowskiego.

Ksiądz prałat Zdzisław Jastrzębiec-Peszkowski urodził się 23 sierpnia 1918 r. w Sanoku w rodzinie pochodzenia szlacheckiego, pobożnej i dobrze sytuowanej. Dzieciństwo i młodość spędził w mieście, o którym pisał «Nici pamięci o Sanoku nie zerwałem nigdy». Tu uczył się, był ministrantem, członkiem elitarniej Sodalicii Mariańskiej oraz harcerzem, drużynowym i organizatorem ruchu zuchowego, uczestnikiem licznych zlotów. Do końca życia nosił krzyż harcerski, jako harcmistrz był Naczelnym Kapelanem ZHP poza granicami Kraju.

Po zdaniu matury, we wrześniu 1938 r. rozpoczął blisko roczną służbę w Szkole Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Grudziądzu. Jako podchorąży brał udział w wojnie 1939 r., podczas której wraz z całym oddziałem dostał się do niewoli sowieckiej. Wspominał: «Nasza kawaleria otoczona przez watahy Armii Czerwonej. Jesteśmy bez szans, ale nie mogę pogodzić się z myślą, że mogą mnie wziąć do niewoli. Mam przecież dopiero 21 lat». Ostatecznie znalazł się w Kozielsku wraz z 5 blisko tysiącami oficerów WP. Od kwietnia do maja 1940 r. kolejnymi transportami jego współtowarzysze niewoli zostali przewiezieni do Katynia, gdzie zginęli od strzałów w tył głowy. Ostatni transport, 250 więźniów, wśród których znalazł się Zdzisław Peszkowski, dnia 12 maja 1940 r. trafił do obozu w Pawliszczew Borze, a następnie do Griazowca. Więźniowie odzyskali wolność 25 sierpnia 1941 r., gdy na mocy Umowy Majski – Sikorski w Rosji zaczęła powstawać armia pod dowództwem generała Władysława Andersa. Ks. Peszkowski wspominał ten dzień: «Wysoki, błądy wsparty na grubej łasce szedł generał Anders ze świętą polsko-sowiecką. [...] Padają słowa pozdrowienia. Wita nas w imieniu naczelnego wodza, generała Sikorskiego, i oświadcza, że rozpoczyna organizowanie Armii Polskiej w ZSRR. Mówi nam, że jesteśmy załączkiem tej armii. W sercu z nas natychmiast pytanie: a gdzie reszta? Generał wznosi okrzyk: Niech żyje Polska!». Z armią generała przeszedł cały jej szlak przez Persję i Bliski Wschód, a następnie w 1943 r. został rozkazem dowództwa skierowany do pracy z młodzieżą, która wyszła z «nieludzkiej ziemi». Dla niej organizował szkoły, harcerstwo, m.in. w Palestynie, następnie w Tanzanii i w Indiach, aż do 1947 r. Wspominał go jeden z wychowanków: «Rozbijał z nami namioty, nawet próbował wspinać się na drzewa. Nie pouczał, nie wykładał, nie moralizował, lecz stał się naszym starszym kolegą, pełnym zdrowego humoru i optymistą bez granic». Pozostał na emigracji; studiował w Oxfordzie, a od

1950 r. w Polskim Seminarium Duchownym Orchard Lake w USA, które ukończył jako magister teologii, następnie zaś na uniwersytetach amerykańskich, w wyniku czego uzyskał stopień doktora filozofii. W 1954 r. przyjął święcenia kapłańskie, a następnie przez długie lata wykładał jako profesor w seminarium w Orchard Lake. Jednocześnie angażował się w dzieła patriotyczno-religijne Polonii amerykańskiej, m.in. w roku milenijnym w 1966 pełniąc funkcję prezesa Polish-American Historical Association. Był członkiem Zrzeszenia Nauczycieli Polskich w Ameryce z siedzibą w Chicago. Przez okres PRL pozostawał najpierw w kontakcie korespondencyjnym z wybranymi osobami z kraju, m.in. z rodziną w Sanoku, a także z pisarzami Janem Dobraczyńskim czy Jerzym Krzysztaniem, zaś po Październiku 1956 r. zaczął przyjeżdżać osobiście jako obywatel amerykański. Co najmniej od 1954 r. do końca lat siedemdziesiątych pozostawał w zainteresowaniu wywiadu komunistycznego jako osoba rozpracowywana głównie z racji organizowania przez 25 lat pielgrzymek młodzieżowych z Orchard Lake do Polski.

W październiku 1988 r. po raz pierwszy stanął w Katyniu nad grobami swoich bliskich pomordowanych przez reżim sowiecki wiosną 1940 r., gdzie odprawił mszę św. i dokonał przyrzeczenia, że «nie spocznie, dopóki w tym – to jest cytata – miejscu nie stanie cmentarz wojskowy i sanktuarium Miłosierdzia Bożego i Matki Bożej Pojednania». Jako prezes i założyciel Fundacji «Golgota Wschodu» inicjował budowę cmentarzy polskich w Katyniu, w Miednoje i w Charkowie. Jak pisał jego biograf: «integrował pokolenia Polaków w imię Boga, Honoru i Ojczyzny». Działał także w sposób niekonwencjonalny: był inicjatorem Międzynarodowego Motocyklowego Rajdu Katyńskiego; z jego inicjatywy rok 1995 oraz 2005 ogłoszono Rokiem Katyńskim. Inicjował liczne upamiętnienia i modlitwy za ofiary zbrodni katyńskiej, m.in. blisko współpracując z Radiem Maryja. Był obywatelem honorowym wielu miast – oczywiście nie «wieku miast», to jest literówka – w tym Sanoka. Uczelnie przyznawały mu tytuł doktora honoris causa.

26 stycznia 2006 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął przez aklamację uchwałę popierającą kandydaturę ks. prał. Zdzisława Peszkowskiego do pokojowej Nagrody Nobla. «Przez lata prowadził w Polsce i na forum międzynarodowym niezwykle owocną akcję na rzecz zachowania pamięci i uświadomienia opinii międzynarodowej faktu zbrodni katyńskiej, jako bezprecedensowego mordu popełnionego przez Związek Radziecki na internowanych polskich oficerach. [...] Jednocześnie Ksiądz Prałat – były więzień sowiecki i niedoszła ofiara Katynia od lat działa w duchu przebaczenia i pojednania polsko-rosyjskiego» – głosiła uchwała Sejmu.

W swoim mieszkaniu przy warszawskiej katedrze św. Jana nieustannie przyjmował gości, niemal do końca życia aktywnie działał, jeżdżąc po kraju i przebywając wśród Polonii. Wielu Polaków pamięta do dziś jego pochyloną sylwetkę, okrytą siwizną głowę i uśmiechniętą, przebaczącą osobowość. Zmarł w Aninie 8 października 2007 r. w opinii świętości. Pochowany został w Świątyni Opatrzności Bożej w Wilanowie.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej przypomina dziś postać śp. ks. prał. Zdzisława Peszkowskiego, człowieka

jednoczącego stale Kraj z emigracją, pamięć o historii Polski z teraźniejszością oraz budującego relacje między narodami oparte na prawdzie i pojednaniu. Oddajemy mu, jako senatorowie Rzeczypospolitej Polskiej, należną cześć, wpisując się w jego własne słowa: «Jako świadek proszę tylko o prawdę, pamięć i sprawiedliwość».

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej «Monitor Polski». Dziękuję.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo, Panie Senatorze.

O głos poprosił pan przewodniczący Aleksander Pocięj. Bardzo proszę.

Senator Aleksander Pocięj:

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Ja mam jedynie generalną uwagę. Uważam, że tak rozbudowana uchwała... Niestety, pierwszy raz widzę tak przegadaną uchwałę. Nie mieliśmy wcześniej w uchwałach tylu cytatów z rozmów, ile jest tutaj, i to cytatów nie tej osoby, tylko generała, który stał koło niego wtedy. Uważam, że – mówiłem to wcześniej, ale niestety w przypadku tej uchwały muszę to powtórzyć – przez takie uchwały następuje dewaluacja naszych uchwał. A jeszcze w zderzeniu z uchwałą dotyczącą 40-lecia wyboru kardynała Karola Wojtyły, który jest bezsprzecznie dużo bardziej doniosłą osobą, jest to dużo bardziej doniosłe zdarzenie, zdarzenie w historii Polski, które tutaj będziemy za chwilę honorować... No, to jest na pewno historyczna data, jest to coś, co zmieniło bieg historii Polski – i ta uchwała obejmuje 2 strony. A tutaj mamy 3 strony z rozmówkami pomiędzy poszczególnymi osobami i bohaterami dramatu. Uważam, że generalnie jest to przegadana i zbyt obszerna uchwała. I jeszcze na koniec jedna rzecz. Ja pierwszy raz spotykam się z tyloma wtrętami i przytaczaniem słów, wypowiedzi danej osoby. Według mnie to nie jest historyczne opisanie człowieka, tylko rozprawka o tym. Uważam, że nie jest to najlepsza uchwała – jeszcze raz to powtórzę – zwłaszcza jak się ją zderzy z doniosłością uchwały trzeciej na temat Jana Pawła II. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo.

No, my mieliśmy akurat... Jeżeli chodzi o uchwały, których projekt przyjmowała komisja, a które później podejmował Senat, to były to uchwały różnej objętości, były teksty dłuższe, ale były też krótsze. Taki był układ, akcenty były położone na dany obszar, na inny obszar. Różnie to bywało. Tak że trudno zdefiniować jest uchwałę, tym bardziej że od strony formalnoprawnej nie mamy takiej definicji.

Pan senator Ryszka. Bardzo proszę.

Senator Czesław Ryszka:

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Częściowo zgadzam się z senatorem. Mianowicie ja też proponuję opuścić te wtręty, np. o tym, jak Peszkowski wspominał dzień spotkania z gen. Andersem...

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Proszę podać od razu, w którym akapicie to jest.)

To jest w drugim akapicie, chodzi o fragment zaczynający się od słów: „Ks. Peszkowski wspominał ten dzień”, a kończący się słowami „Niech żyje Polska!”.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

I później jest drugi fragment: „Wspominał go jeden z wychowanków: «Rozbijał z nami namioty»” itd. No, te 2 cytaty są zupełnie, że tak powiem, niepotrzebne.

Może ktoś znajdzie jeszcze jakiś fragment, bo jest jeszcze jedno przywołanie.

Uważam, że „był ministrantem” też trzeba opuścić...

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Gdzie to jest?)

Poza tym w wyrażeniu „był członkiem elitarniej Sodalicji” usunąłbym słowo „elitarniej”, bo Sodalicja Mariańska była bardzo powszechnym ruchem.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Gdzie jest słowo „ministrant”?)

(Głos z sali: W pierwszym akapicie...)

To tyle z mojej strony. Być może będą jeszcze inne elementy, które będzie można opuścić, żeby tę uchwałę trochę skrócić, ale postać ta jest absolutnie niezwykle ważna, zasłużona.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Panie Senatorze, zaraz udzielę głosu panu senatorowi Jerzemu Czerwińskiemu. Chciałbym, żebyśmy najpierw podsumowali, które poprawki pan chce wprowadzić? Czyli pan jest za tym, żeby w pierwszym akapicie wykreślić słowa „był ministrantem”, tak?

(Senator Czesław Ryszka: Tak, wykreślić „był ministrantem” i wykreślić słowo „elitarniej”.)

I wykreślić słowo „elitarniej”.

Później w akapicie drugim, w tym takim obszernym, jest dziewiąte zdanie od dołu...

(Senator Czesław Ryszka: Tak, wykreślić od słów „Ks. Peszkowski” aż do słów „Niech żyje Polska!”.)

„Ks. Peszkowski wspominał ten dzień: «Wysoki, błądy, wsparty na grubej lasce»”... O to chodzi?

(Senator Czesław Ryszka: Tak, tak.)

(Senator Jan Żaryn: Aż do słów: „Niech żyje Polska!”.)

Senator Czesław Ryszka:

Bo tak będzie ładnie, będzie pasowało, bo najpierw jest „pod dowództwem generała Władysława Andersa”, a potem jest: „Z armią generała przeszedł cały jej szlak”... Tak że to będzie logiczne, to będzie do siebie pasowało po opuszczeniu tego cytatu. Następnie proponuję opuścić cytat, tj. ostatnia linijka na pierwszej stronie: „Wspominał go jeden z wychowanków: «Rozbijał namioty»” itd. aż do słów „bez granic”. I dalej już jest w porządku. No to tyle.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Dobra. Pan senator...)

Chciałem jeszcze dodać, że jest to postać niezwykle, człowiek, który jakby odkrył Katyń już po wojnie i pozostał wierny, budził sumienia Katynia na całym świecie. Tak że absolutnie się nie zgadzam tutaj z opinią senatora,

że w porównaniu z Janem Pawłem II to jest jakaś postać, powiedzmy, tuzinkowa. To jest wielka postać i Senat powinien tę uchwałę podjąć.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo.

Pan senator Jerzy Czerwiński.

Senator Jerzy Czerwiński:

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Pierwsza uwaga jest taka, że w osobowości pana prof. Żaryna zaczyna przeważać profesor, a coraz mniej jest senatora, więc uchwały są coraz dłuższe. Ja idąc tym tokiem rozumowania, chciałbym, żeby doprowadzić do tego, żeby to był tekst, nazwałbym to, dwustronicowy, który jest jeszcze, według mnie, znośny, i żeby ewentualnie na przyszłość narzucić sobie taką dyscyplinę, że tekst może liczyć góra 2 strony.

Jeszcze jedno opuszczenie. Mianowicie chodzi o cytaty z samego ks. Peszkowskiego, który jest, myślę, tutaj też niekonieczny. To jest w drugim akapicie trzecie zdanie: „Wspominał: «Nasza kawaleria otoczona»” itd., aż do słów „«Mam przecież dopiero 21 lat»”. Proponowałbym to opuścić.

Ponadto proponuję, żeby rozbić ten tekst, bo on jest bardzo duży. Chodzi o to, żeby cały drugi akapit przedzielić jakby na pół i po wykreśleniu słów „Wspominał go jeden z wychowanków: «Rozbijał»” itd.... Czyli chodzi o to, żeby rozpocząć nowy akapit od słów „Pozostał na emigracji”, bo to jest jakby może nie tyle nowa myśl, ile nowy okres w życiu ks. Peszkowskiego.

I jeszcze jedno. Myślę, że niekoniecznie musimy opisywać to, co zrobił Sejm, bo to jest jakby inna kwestia. My mówimy o księdzu, o jego dokonaniach i o jego biografii. A więc ten akapit – teraz jest to ostatni akapit na stronie 2 – zaczynający się od słów „26 stycznia 2006 r. Sejm” itd., a kończący się na słowach „głosiła uchwała Sejmu” po prostu bym wykreślił. Wykreśliłbym go też ze względu na to, że mówimy głównie o postaci księdza, a nie o, nazwałbym to, działaniach w jego imieniu czy na rzecz jego już późniejszych działań.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Czyli reasumując, pan senator jest proponuje, żeby wykreślić na początku drugiego akapitu, tj. czwarta linijka, słowa „Mam przecież dopiero 21 lat”, tak?

(*Głos z sali:* Nie. Od słowa „Wspominał”...)

(*Senator Jerzy Czerwiński:* Od słowa „Wspominał”.)

Od słowa „Wspominał”, dobrze.

(*Senator Jerzy Czerwiński:* Tak. Aż do słów „Mam przecież dopiero 21 lat”. Ponadto chciałbym zacząć nowy akapit w miejscu: „Pozostał na emigracji; studiował w Oxfordzie” i wykreślić akapit „26 stycznia 2006 r. Sejm Rzeczypospolitej” itd., czyli ten akapit dotyczący działań niższej Izby na rzecz upamiętnienia księdza.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dobrze. To jest...

(*Wypowiedzi w tle nagrania*)

Senator Jan Żaryn:

Bo pierwsze zdanie mówi o Nagrodzie Nobla, a dopiero potem jest cytat, a ta informacja jest ważna.

Senator Jerzy Czerwiński:

Tak. To może to zmodyfikuję. Proponuję zostawić zdanie zaczynające się od słów „26 stycznia 2006 r.” itd., ale ten cytat z uchwały sejmowej, który jest potem, wykreślić.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Pani senator, tak?

(*Senator Barbara Zdrojewska:* Tak.)

Bardzo proszę.

Senator Barbara Zdrojewska:

Zgłaszałam się od samego początku, Panie Przewodniczący. (*Przewodniczący Stanisław Gogacz:* To ja nie widziałem.)

To proszę czasami zerknąć również w moją stronę. Dziękuję.

(*Przewodniczący Stanisław Gogacz:* Będę od początku...)

Szanowne Panie i Panowie Senatorowie, pierwsza rzecz to drobna literówka na stronie 2 w akapicie, który się zaczyna od słów „W październiku 1988 r.”. Tam na samym końcu w przedostatnim zdaniu są słowa: „był obywatelem honorowym wieku miast”. Tutaj powinno być „wielu” zamiast „wieku”.

I oczywiście jak zwykle... Przypominam, że już wielokrotnie apelowałam do pana senatora Żaryna, apelowałam o to, żeby skracać tekst uchwał. Panie Senatorze, to jest w ogóle... Podoba mi się ta uchwała, bo jest dobrym potoczystym językiem napisana, tylko ma jedną wadę, jest po prostu dużo za długa, przynajmniej o tę ostatnią część. Zwracam się do pana, żeby pan nam oszczędzał pracy, bo my zawsze skracamy pana uchwały, a mógłby pan pewnie sam to zrobić i wtedy nie mielibyśmy dodatkowej pracy na posiedzeniu komisji. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję.

No, po tych uwagach ten tekst trochę się skróci, ale nie tak jak by oczekiwała tego pewnie pani senator i wielu z nas na pewno.

Bardzo proszę, Panie Senatorze.

Senator Jan Żaryn:

Pani Senator Droga, ja oczywiście nie chcę uczyć pani dobrego wychowania, ale proszę mi dać prawo do tego, żeby przedstawiać uchwały w wersji mojej a nie pani.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo.

Proszę państwa, mamy propozycje pana senatora Ryszki, pana senatora Czerwińskiego i pani senator Zdrojewskiej.

Oczywiście nie ma problemu, żebyśmy jeszcze raz je przedstawili, a następnie będziemy przystępowali do głosowania nad tymi propozycjami, prawda?

Panie Mecenasiu, bardzo proszę.

Główny Legislator w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Maciej Telec:

Zgodnie z regulaminem komisja przyjmuje projekt uchwały w formie tekstu jednolitego, więc... Tak że to jest pozostawione już do decyzji komisji. Jeżeli poprawki polegające na skreśleniu akapitów, o których mówiliśmy, są jasne, no to nie ma potrzeby nad nimi głosować. Wystarczy przegłosować projekt uchwały w formie tekstu jednolitego z poprawkami zaproponowanymi przez senatorów, chyba że są jakieś wątpliwości co do niektórych poprawek. Jeśli takie wątpliwości są, wtedy trzeba nad nimi głosować. Ale jeżeli jest co do tego jednomyślność, to wydaje mi się, że to jest dobra technika.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Przepraszam bardzo.

Czy należy jeszcze powtórzyć te propozycje, które senatorowie, trójka senatorów zgłosiła co do zmiany tekstu? Czy skoro one już były wyartykułowane... Ja już o nich mówiłem. Pan senator Ryszka proponował, żeby w pierwszym akapicie skreślić słowa „był ministrem” i słowo „elitarny”. Tak? Później pan senator Ryszka proponował, żeby w drugim akapicie, tj. dziewiąta linijka od dołu, skreślić: „Ks. Peszkowski wspominał ten dzień: «Wysoki, błąd wsparty na grubej lasce szedł generał Anders ze świtą polsko-sowiecką. [...] Padają słowa pozdrowienia»”. Dotąd czy jeszcze dalej?

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Dotąd.

(Głos z sali: Do słów: „Niech żyje Polska!”.)

Padają słowa...

(Senator Aleksander Pociąg: Do słów: „Niech żyje Polska!”.) Chodzi o całą wypowiedź. Chodzi o to, żeby nie wstawiać wypowiedzi osób...

(Głos z sali: Tak, tak.)

Do słów „Niech żyje Polska!” wykreślamy tekst?

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Tak, rozumiem. Dobrze.

Panie Mecenasiu, pan to też odnotował?

(Senator Czesław Ryszka: I potem jeszcze jest: „Wspominał go jeden” itd.)

Tak, jeszcze słowa: „Wspominał go jeden z wychowanków: «Rozbijał z nami namioty»” itd. do słów „nie pouczał”, tak?

(Senator Czesław Ryszka: Nie. Do słów: „bez granic”.)

(Senator Jan Żaryn: Do końca cytatu.)

A, do końca cytatu.

(Głos z sali: Potem jest: „Pozostał na emigracji”...)

Do słów: „bez granic”, dobrze.

Teraz jest propozycja pana senatora Czerwińskiego, żeby tutaj właśnie, w tym miejscu podzielić ten jeden długi akapit. Chodzi o to, żeby tutaj zaczynał się następny akapit.

(Głos z sali: Od słowa: „Pozostał”.)

Od słowa: „Pozostał”.

Pani senator Zdrojewska mówiła m.in. o literówce, czyli żeby zamiast „wieku” było „wielu”.

(Senator Czesław Ryszka: Jeszcze senator Czerwiński...)

Aha, jeszcze senator Czerwiński mówił o tym, żeby na stronie 2 w ostatnim akapicie zostawić pierwsze zdanie, a wykreślić drugie zdanie: „Przez lata prowadził” itd., aż do słów...

(Senator Aleksander Pociąg: Do słów: „głosiła uchwała Sejmu”.)

Wykreślamy to. Dobra. A pierwsze zdanie zostawiamy.

I kto jeszcze zgłaszał propozycje?

Senator Jerzy Czerwiński:

Jeszcze jedna kwestia. W drugim akapicie zdania „Wspominał: «Nasza kawaleria otoczona»” itd. aż do słów: „Mam przecież dopiero 21 lat”.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Tak. Tutaj już to usuwamy.

Bardzo proszę, pan senator.

Senator Jan Żaryn:

Tu jeszcze jest drobniutka literówka, na którą pan legislator mi zwrócił uwagę. W przedostatnim zdaniu: „Jako świadek proszę tylko o prawdę, pamięć i sprawiedliwość” kropka jest po niewłaściwej stronie kończącego się cytatu. Ale rozumiem, że to jest poprawka tak redakcyjna, że nie podlega specjalnym dyskusjom.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dobrze. Ja proponuję, proszę państwa, żebyśmy przystąpili do głosowania. Ale zanim przystąpimy do głosowania, to jeszcze była zgłoszona przez panią senator Barbarę Zdrojewską uwaga, co prawda nieodnosząca się wprost do tekstu, żeby ograniczać projekty uchwał do 2 stron. Ale oczywiście to nie dotyczy tego tekstu.

Proszę państwa, jeżeli nie ma innych głosów, proponuję, żebyśmy przystąpili do przyjęcia projektu uchwały z uwagami, z propozycjami, które przed chwilą przedstawiliśmy, a zgłoszone zostały przez państwa senatorów.

Kto jest za przyjęciem projektu uchwały? (10)

Kto jest przeciwny? (0)

Kto się wstrzymał? (0)

Czy pan senator będzie sprawozdawcą tej uchwały na posiedzeniu plenarnym? Czy musimy jeszcze...

(Senator Barbara Zdrojewska: Może pani senator Zajac?)

(Senator Jan Żaryn: Albo pani senator...)

Ale czy możemy pod nieobecność...

(Głos z sali: Jest nieobecna...)

Ale pani senator jest nieobecna, nie możemy pod nieobecność pani senator... To musi być osoba, która jest tutaj osobiście i wyraża zgodę.

W takim razie ten punkt...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Senator Jan Żaryn:

Przepraszam. Bo rzeczywiście myśmy się tak umawiali z panią senator Zajęc – nie wiem, dlaczego jest nieobecna – że ja będę autorem, a ona jako inicjatorka...

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Poproszę, Panie Mecenasie, o informację, czy osoba, która jest nieobecna na posiedzeniu komisji...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

W takim razie pan senator będzie sprawozdawcą z tego powodu, że na posiedzeniu nie jest obecna pani senator Zajęc.

Przystępujemy do rozpatrzenia punktu drugiego naszego posiedzenia. Punkt drugi dotyczy...

Dziękuję oczywiście panu senatorowi. Oczywiście zapraszam, żeby pan senator Żaryn pozostał, pomimo że już sprawozdawcą był.

Punkt drugi posiedzenia to jest pierwsze czytanie projektu uchwały w sprawie upamiętnienia zasług prof. Kazimierza Pelczara w 75. rocznicę śmierci; druk senacki nr 906.

Przedstawicielem wnioskodawców jest senator, pani przewodnicząca Janina Sagatowska.

Pani Senator, bardzo proszę o zaprezentowanie projektu uchwały.

Senator Janina Sagatowska:

Dziękuję bardzo.

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo! Zaproszeni Goście!

Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą inspirowana głosami Polaków z Wileńszczyzny głównie, w ogóle z całej Litwy, ale nie tylko, a także żyjącym wnukiem prof. Pelczara uznała za wręcz konieczne podjęcie uchwały upamiętniającej zasługi prof. Kazimierza Pelczara w siedemdziesiątą piątą rocznicę jego śmierci.

Nie przedłużając, bo nie chciałabym więcej mówić, żeby skrócić tutaj dyskusję, pozwolę sobie, tak jak profesor, jeszcze raz odczytać. Wtedy, myślę, będziemy mogli wszyscy jeszcze raz przeanalizować tekst tej uchwały.

„Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie upamiętnienia zasług prof. Kazimierza Pelczara w 75. rocznicę śmierci.

Dnia 17 września 1943 r. w wileńskich Ponarach z rozkazu Gestapo został rozstrzelany prof. Kazimierz Pelczar, wybitny polski onkolog, światowej sławy naukowiec i autoritet medyczny, dydaktyk, społecznik i humanista, człowiek niezwyklej dobroci i kultury osobistej.

Urodził się 2 sierpnia 1894 r. w Truskawcu na ziemi lwowskiej jako syn dr. Zenona Pelczara, znanego lekarza balneologa. Jego studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie przerwała I wojna światowa i powołanie do armii austriackiej, a następnie niewola rosyjska. Brał udział w Bitwie Warszawskiej 1920 r. pod dowództwem Władysława Sikorskiego, za co został odznaczony Krzyżem Walecznych. Po wojnie kontynuował studia oraz pracę badawczą w kraju i zagranicą,

pracował jako lekarz i wykładowca na Uniwersytecie Jagiellońskim, po 1930 r. został profesorem i dziekanem Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.

Prof. Kazimierz Pelczar specjalizował się w badaniach nad chorobami nowotworowymi i ich zwalczaniem. W 1931 r. założył pod patronatem Wileńskiego Komitetu do Zwalczania Raka pierwsze w powojennej Polsce centrum onkologii – Zakład Badawczo-Lecznicy dla Chorych na Nowotwory w Wilnie, w którym wdrażał nowatorskie terapie m.in. z zastosowaniem promieniotwórczego radu oraz wyprodukowanego według autorskiej receptury leku kefalina. Był członkiem wielu polskich i międzynarodowych towarzystw naukowych, organizatorem przedsięwzięć związanych z ochroną zdrowia, a także wychowawcą młodych pokoleń medyków.

Jeden z biografów prof. Kazimierza Pelczara, prof. Konrad Górski, napisał: «Trzeba mówić słowami najlepszymi z możliwych, gdyż była to osobowość wszechstronnie wykształcona, promieniowała zeń inteligencja, erudycja, czytanie, umysł o żywych zainteresowaniach humanistycznych [...]. Ale przede wszystkim był człowiekiem niezwyklej dobroci, prawym, o nieprzeciętnych walorach etycznych i bardzo głębokim morale humanistą. [...] Cała osobowość Profesora była jak gdyby wypełniona poczuciem misji, którą pełnił w Wilnie w latach 1930–1943».

Prof. Kazimierz Pelczar był również wielkim patriotą. W czasie II wojny światowej wspierał polski ruch oporu, ratował uchodźców, członków Armii Krajowej i Żydów, utworzył Polski Komitet Pomocy Ofiarom Wojny, przewodniczył Sekcji Polskiej Międzynarodowego Czerwonego Krzyża. Nie opuścił Wilna, choć proponowano mu prestiżowe stanowiska w Nowym Jorku, Londynie, Paryżu czy Rzymie.

Został aresztowany w nocy z 16 na 17 września 1943 r. w Wilnie jako jeden ze stu zakładników w odwecie za wykonanie przez Armię Krajową wyroku na funkcjonariuszu litewskiej policji bezpieczeństwa «Saugumy» i agencie Gestapo. Dnia 17 września zginął wraz z dziewięcioma innymi Polakami w egzekucji w Ponarach pod Wilnem. Dziś możemy się jedynie domyślać, jak bardzo rozwinęłaby się polska i światowa onkologia, gdyby prof. Kazimierz Pelczar mógł kontynuować swoją pracę.

Niniejszą uchwałą Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd temu wybitnemu naukowcowi i pionierowi polskiej onkologii, a jednocześnie jednej z najwybitniejszych osobowości międzywojennego Wilna, postaci będącej wzorem cnót patriotycznych i obywatelskich.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej «Monitor Polski».

W tym miejscu chciałabym od razu złożyć taką małą autopoprawkę językową. Uzgodniona ona została u nas z językoznawcami. Na stronie 2 jest napisane: „w odwecie za wykonanie przez Armię Krajową wyroku na funkcjonariuszu litewskiej policji bezpieczeństwa «Saugumy»”. A żeby było prawidłowo, powinno być „Sauguma”, bo tak się nazywała ta jednostka i ta nazwa się nie odmienia. Czyli powinno być: litewska policja bezpieczeństwa „Sauguma”, a nie „Saugumy”. Tak jest poprawnie językowo. I to tyle z mojej strony.

Jeszcze raz proszę o podjęcie tej uchwały, bo faktycznie sprawa Ponar, tych zakładników jest znana. Jeszcze w dodatku ta data 17 września... Wprawdzie jesteśmy już troszkę parę dni po tym dniu, ale także nosimy... Chcę tutaj zapowiedzieć, że pan Pelczar, wnuk pana profesora, zabiega o zorganizowanie wystawy. Nie zdążył tego zrobić teraz, bo jeszcze tych zbiorów do końca nie skompletował, ale najprawdopodobniej w październiku... Wstępnie marszałek, który jest też zafascynowany tą postacią, wyraził na to zgodę. Proszę bardzo o upamiętnienie takiej polskiej, polonijnej... Jako przewodnicząca komisji emigracji bardzo proszę o podjęcie tej uchwały. Dziękuję.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję.

Oczywiście dziękujemy Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą za podjęcie takiej inicjatywy.

Proszę państwa, czy są uwagi do tekstu, jakieś głosy wskazujące na ewentualne zmiany, czy też pochwały tekstu? Bardzo proszę. Pan senator, marszałek Marek Borowski.

Senator Marek Borowski:

Panie Przewodniczący, generalnie oczywiście chwalebny tekst i to, że przypomnimy tę postać.

Uwagi mam dwie. Mianowicie na stronie 2 w akapicie zaczynającym się od słów „Został aresztowany w nocy” ostatnie zdanie brzmi: „Dziś możemy się jedynie domyślać, jak bardzo rozwinęłaby się polska i światowa onkologia, gdyby prof. Kazimierz Pelczar mógł kontynuować swoją pracę”. Ja myślę, że to jest zbyt hipotetyczne, dlatego proponuję zastąpić to takim sformułowaniem: „Jego śmierć była wielką stratą dla polskiej i światowej onkologii”. W tym momencie nie próbujemy się domyślać, jak wielka byłaby to strata i jak rozwinęłaby się onkologia, bo wiemy, że to jest skomplikowany proces. Natomiast niewątpliwie stratą była. I to jest pierwsza uwaga.

I druga uwaga odnosi się do akapitu, który jest trochę wyżej, który zaczyna się od słów: „Prof. Kazimierz Pelczar był również wielkim patriotą”. Tutaj słowo „również” w ogóle nie pasuje. Ale myślę, że w ogóle to sformułowanie „był również wielkim patriotą” należałoby skreślić, a zostawić „Prof. Kazimierz Pelczar w czasie II wojny światowej wspierał polski ruch oporu” itd. Bo przecież na końcu w ostatnim akapicie jest sformułowanie, że Senat składa hołd temu wybitnemu naukowcowi i pionierowi, a jednocześnie jednej z najwybitniejszych osobowości, postaci będącej wzorem cnót patriotycznych. Tak że podkreślamy na końcu, że niewątpliwie jego działalność była działalnością wybitnie patriotyczną.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: „Cnót patriotycznych i obywatelskich”...)

(Senator Janina Sagatowska: „I obywatelskich” też...)

Tak, tak. To zostaje. Akapit przedostatni przed akapitem, gdzie są słowa „podlega ogłoszeniu” itd., oczywiście zostaje.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Propozycja pana senatora jest taka, żeby w akapicie, który rozpoczyna się od słów „Został aresztowany”, wykreślić zdanie... to znaczy zdanie: „Dziś możemy się jedynie domyślać, jak bardzo rozwinęłaby się polska i światowa onkologia, gdyby prof. Kazimierz Pelczar mógł kontynuować swoją pracę” zamienić na zdanie: „Jego śmierć była stratą dla polskiej”...

(Senator Marek Borowski: „Była wielką stratą”.)

...„wielką stratą dla polskiej i światowej onkologii”.

A poza tym jeszcze...

(Senator Marek Borowski: I na tej samej stronie w drugim akapicie chodzi o wykreślenie słów: „był również wielkim patriotą”. Chodzi o to, żeby zostało: „Prof. Kazimierz Pelczar w czasie II wojny światowej” itd. bez zmian.)

Tak.

I jeszcze...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak, bo pan te wcześniejsze zmiany uzasadniał cnotami patriotycznymi itd. Dobrze.

Pan senator Jerzy Czerwiński. Bardzo proszę.

Senator Jerzy Czerwiński:

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Trzy drobne uwagi. Pierwsza dotyczy akapitu zaczynającego się od słów: „Został aresztowany w nocy”, czyli to jest akapit trzeci od końca na drugiej stronie. Tam jest takie sformułowanie: „na funkcjonariuszu litewskiej policji bezpieczeństwa «Sauguma» i agencie Gestapo”. Przyznam się, jak ja pierwszy raz to czytałem, to pomyślałem o dwóch różnych osobach, a myślę, że tu chodzi... tutaj na pewno chodzi o jedną osobę. Wobec tego zamiast „i” wstawiłbym po prostu myślnik. Wtedy byłoby to jednoznaczne: „na funkcjonariuszu litewskiej policji bezpieczeństwa «Sauguma» – agencie Gestapo”.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Może tutaj historyk by się wypowiedział. Akurat teraz pan profesor rozmowę prowadzi... Panie Profesorze, jest pytanie odnośnie do akapitu, który rozpoczyna się od słów: „Został aresztowany w nocy”. To jest przedostatni akapit... I jest propozycja pana senatora Czerwińskiego, żeby w związku z tym, że tu jest koniunkcja... Bo po poprawce jest zapisane: „na funkcjonariuszu litewskiej policji bezpieczeństwa «Sauguma» i agencie Gestapo”, prawda? Pan senator proponuje, żeby był myślnik, żeby to...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

(Senator Marek Borowski: Bo to jest jedna osoba.)

Senator Jan Żaryn:

No tak, bo to jest jedna, ta sama osoba. Tylko kłopot polega na tym, że... Podejrzewam, bo ja nie znam z pamięci życiorysu tego funkcjonariusza, że to jest zwrot polegający w gruncie rzeczy na podkreśleniu, że każdy funkcjonariusz litewskiej policji bezpieczeństwa był de facto agentem Gestapo, więc nie jest to jakiś wyróżnik tego człowieka,

tylko po prostu określenie faktu bycia funkcjonariuszem kolaboracyjnej formacji. Tak więc można myślnik postawić, ponieważ...

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: A może pozostać przy obecnym zapisie?)

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Senator Jan Żaryn:

Nie, nie, tylko... Powtarzam, problem nie polega na tym... żeby była jasność, że to jest sformułowanie opisujące w całości zjawisko funkcjonariusza „Saugumy”, niezależnie od tego, czy mówimy o tym funkcjonariuszu, czy o jakimkolwiek innym funkcjonariuszu, że on jest jednocześnie funkcjonariuszem spełniającym funkcje agentury Gestapo jako formacji niemieckiej, ponieważ „Sauguma” była kolaboracyjną formacją. Tak więc można wstawić myślnik, można skreślić „agenta Gestapo”, bo w zasadzie też wiadomo, że jak kolaboracyjna formacja, to z punktu widzenia merytorycznego...

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Czyli jest propozycja...)

...nie ma problemu. A myślnik może być lepszy niż koniunkcja, ponieważ będzie podkreślał zależność niejako formacyjną, a nie tylko osobową.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo.

Czyli jest propozycja pana senatora Czerwińskiego, ażeby w to miejsce zamiast koniunkcji wstawić myślnik.

Senator Jerzy Czerwiński:

Jeśli można, Panie Przewodniczący, jeszcze dwie drobne uwagi.

Otóż przedostatni akapit brzmi w tej chwili tak: „Niniejszą uchwałą Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd temu wybitnemu naukowcowi”. To jest troszeczkę kolokwialne. Ja bym to sformułował w ten sposób. Wykreśliłbym słowa „niniejszą uchwałą”, bo chodzi o to, że Senat w ogóle składa hołd. Brzmiałoby to zdanie w ten sposób: „Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd prof. Kazimierzowi Pelczarowi, wybitnemu naukowcowi” itd. Bez słowa „temu”, ale z wyraźnym wskazaniem jeszcze raz imienia i nazwiska.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Czyli, Panie Senatorze, oprócz tego, co tutaj pan prof. Żaryn mówił, pan proponuje jeszcze w ostatnim czy przedostatnim akapicie, aby skreślić słowa „niniejszą uchwałą” i żeby skreślić słowo „temu”.)

A w miejsce słowa „temu” wpisać: „prof. Kazimierzowi Pelczarowi”.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Dobrze.)

I ostatnia kwestia, Panie Przewodniczący. To już jest pytanie do wnioskodawców. Mianowicie w drugim akapicie jest sformułowanie, że był synem znanego lekarza balneologa... przepraszam, „jako syn znanego lekarza balneologa”... Brakuje mi tu matki. Jak się takie zdanie formułuje, to powinno się chyba też wprowadzić imię i na-

zwisko matki. Jako znany feminista ja bym proponował, żeby tu jednak ono było, bo wtedy jest pewnego rodzaju symetria. Ja nie wiem, jak państwo się do tego odnoszą, ale w tym miejscu czegoś mi brakuje.

Senator Janina Sagatowska:

Przepraszam, mnie nie brakuje. Po prostu to jest podkreślenie jego lekarskiej drogi, że od dziecka... No, nie zawsze się pisze... Najczęściej pisze się, że jako syn... Najczęściej my piszemy „syn”, a jeśli są jeszcze jakieś znane osobowości, to i matki... No, to można równie dobrze przywołać i babcię, i dziadka, i wszystkich. Tutaj to jest podkreślenie pochodzenia z rodziny lekarskiej, że ojciec... że wzrastał już... No, ja nie chciałabym tego rozdrabniać...

Senator Jerzy Czerwiński:

Dobrze. Ja wycofuję tę uwagę.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dobrze. Czyli pan senator to wycofał i nie ma już tutaj dyskusji.

Pani senator Barbara Zdrojewska. Bardzo proszę.

Senator Barbara Zdrojewska:

Mnie akurat uwaga pana senatora Czerwińskiego się podobała. Bo jak się pisze o ojcu, to można napisać np. Marii z Ledóchowskich i już. I wystarczy. Natomiast ja tylko chciałam powiedzieć jeszcze à propos policji bezpieczeństwa „Saugumy”. Ja bym to odmieniała normalnie...

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: „Sauguma” to...)

Uważam, że cudzysłów jest kompletnie niepotrzebny, bo to jest zupełnie to samo co Gestapo, tzn. w sensie językowym, to jest po prostu policja bezpieczeństwa. Dziękuję.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

No, tak, wydaje się chyba oczywiste, że tu cudzysłowu nie powinno być, prawda?

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Dobrze, to wykreślamy cudzysłów.

(Głos z sali: Można wykreślić.)

Cudzysłów wykreślamy właśnie tu, gdzie jest „Sauguma”...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Czy ktoś chciałby... Pan marszałek, bardzo proszę.

Senator Marek Borowski:

Ja mam tylko takie pytanie dotyczące kwestii, powiedziałbym, ortograficznej. Skrót „doktor” piszemy bez kropki. Ale czy...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Ale czy „doktora”...

(Głos z sali: To z kropką.)

To z kropką. To pewne jest. Dobrze.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Proszę państwa, jeżeli nie ma innych propozycji, proponuję, żebyśmy... Nie wiem, czy powtarzać uwagi, które państwo zgłosiliście. One już były wyartykułowane, więc myślę, że... Chyba że państwo sobie życzycie. Wiemy, jakie zmiany państwo zaproponowaliście.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Ale to jest... Może szybko odczytam.

Pan senator, marszałek Marek Borowski w akapicie trzecim od dołu, w zdaniu, które się rozpoczyna od słów „Prof. Kazimierz Pelczar był”, wykreślane są słowa „również wielkim patriotą”. To jest wykreślone. I kontynuujemy to zdanie: „w czasie II wojny światowej wspierał polski ruch oporu”, itd.

Poza tym jeszcze pan senator zaproponował zmianę zdania w drugim akapicie od dołu, zdania, które mówi, że dziś możemy się jedynie domyślać, jak rozwinęłyby się światowa onkologia itd., na zdanie: „Jego śmierć wielką stratą dla polskiej i światowej onkologii”. Oczywiście tu, jeżeli chodzi o policję bezpieczeństwa, to najpierw zmieniamy formę, w której się tu zwracamy, czyli będzie nie „Saugumy”, tylko Sauguma, bo poza tym jeszcze wykreślamy cudzość.

I jeszcze coś było? Pan senator Czerwiński proponował, żeby w ostatnim czy też przedostatnim akapicie wykreślić słowa „niniejszą uchwałą” i kontynuować: „Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd” itd. Tutaj wykreślamy „temu”, a zapisujemy „prof. Kazimierzowi Pelczarowi” itd.

(Wypowiedzi w tle nagrania)

(Senator Marek Borowski: No i myślnik...)

A, myślnik, tak, oczywiście. Po słowie „Sauguma” ma być myślnik i słowa „agencie Gestapo”. To chyba wszystkie uwagi, tak? Nie przypominam sobie, żeby były jeszcze inne.

Proszę państwa, proponuję, żebyśmy przystąpili do głosowania nad przyjęciem projektu uchwały z uwagami, które państwo zgłosiliście.

Bardzo proszę, kto jest za? (10)

Kto jest przeciw...

Ale pani senator nie może głosować.

(Senator Janina Sagatowska: Nie. Ja nie głosowałam.)

A, nie głosowała pani, bo zauważyłem ruch ręką... Ale jeżeli nie, to przepraszam.

Kto jest przeciw? (0)

Kto się wstrzymał od głosu? (0)

Proszę państwa, w takim razie projekt uchwały został przyjęty.

Gratulujemy pani przewodniczącej komisji i dziękujemy za podjęcie tej inicjatywy.

Jak rozumiem, pani senator wyraża zgodę, żeby był sprawozdawcą...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Ale może być. Może być pani senator. Wyrażamy zgodę. Pani jest przewodniczącą, więc tym bardziej może być. Zgodnie z zapisami w regulaminie senatorowie niebędący członkami komisji też mogą być sprawozdawcami. Tak samo jak senator Żaryn.

Proszę państwa, trzeci punkt porządku to: pierwsze czytanie projektu uchwały w rocznicę 40-lecia wyboru

Kardynała Karola Wojtyły – Jana Pawła II na Stolicę Piotrową; druk senacki nr 936.

Przedstawicielem wnioskodawców jest pan senator Czesław Ryszka. Tu mamy bardzo dużo podpisów.

Bardzo proszę, Panie Senatorze, o zreferowanie tego projektu.

Senator Czesław Ryszka:

Dziękuję bardzo, Panie Przewodniczący.

Szanowni Państwo!

Może od razu powiem, że to nie jest uchwała biograficzna o papieżu Janie Pawle II, tylko jest to uchwała o 40-leciu jego pontyfikatu, dlatego próbowałem w poszczególnych akapitach ująć jakieś znaczące cechy tego pontyfikatu. I w pierwszym, i w drugim akapicie mamy ujęte znaczenie pontyfikatu dla Polski i dla Polaków. W drugim akapicie jest ujęte, że nazywano Jana Pawła II wielkim, i jest uzasadnienie, co takiego wielkiego było, czyli o wielkości tego pontyfikatu świadczy 140 pielgrzymek itd. Następnie jest mowa o tym, że wielkość tego pontyfikatu to także nauczanie, czyli to, co tam napisałem, że jego nauczaniem można obdzielić kilku lub nawet kilkunastu papieży. Kolejny akapit mówi o bardzo licznych beatyfikacjach i kanonizacjach, których było najwięcej do tej pory z pontyfikatów wszystkich papieży. Z kolei o wielkości tego pontyfikatu świadczy także jego wpływ na wydarzenia XX w. I przedostatni akapit mówi także o tym, czym w teologii się zaznaczył ten pontyfikat. I to jest właśnie... Tam będzie dopisany Kult Miłosierdzia Bożego, a także to, że był on określany jako Papież Rodziny. I w ostatnim akapicie jakby zamyka się sens tego pontyfikatu w hasło, które padło pierwszego dnia, w dniu inauguracji, żeby: „nie lękać się otworzyć drzwi Chrystusowi”. To tak najbardziej ogólnie jest idea tej uchwały.

Czy muszę ją przeczytać, czy od razu przechodzimy do pracy nad tekstem? Myślę, że...

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

To zawsze jest trudne, a na czytanie zawsze przyjdzie kolej. Ale myślę, że może na początku rozpoczniemy dyskusję, prawda?

(Senator Czesław Ryszka: Bo ja bym od razu miał...)

A nie, bo to są uwagi kolegi, tak że...

(Senator Jan Żaryn: Ale one są uzgodnione.)

Pan senator Żaryn. Bardzo proszę.

Senator Jan Żaryn:

Jeśli można, powiem, że uzgodniliśmy w międzyczasie z panem senatorem Ryszką, że warto takie poprawki czy autopoprawki wprowadzić. W drugim akapicie zaczynającym się od słów „Nikt tak jak On” w kolejnym zdaniu należałoby skreślić część: „za swoją odwagę i konsekwencję”. Bo zdanie brzmi wtedy dużo lepiej pod względem gramatycznym, a poza tym podkreślenie, że tylko za odwagę i konsekwencję szanowano papieża, to jest jakby za mały obszar...

(Senator Czesław Ryszka: „Cieszył się szacunkiem”...)

Czyli po prostu byłoby: „Cieszył się szacunkiem także tych, którzy nie zgadzali się z Jego wizją świata i człowieka”.

Druga propozycja. W akapicie zaczynającym się od słów: „Wielkość tego pontyfikatu”, czyli już na drugiej stronie znowu ze względów bardziej stylistycznych proponujemy skreślenie tego zdania oraz początek zdania następnego i rozpoczęcie tego zdania dużą literą: „Za przyczyną Papieża z Polski rozpoczęły się” itd. To jest druga propozycja poprawki.

I w następnym akapicie – to jest to, o czym pan senator przed chwilą powiedział – chodzi o to, żeby było zapisane: „Jan Paweł II przeszedł do historii jako Papież Kultu Miłosierdzia Bożego i Rodziny”. Ten Kult Miłosierdzia Bożego jest oczywisty, że należy o nim wspomnieć. W każdym Kościele świata „Jezu, ufam Tobie” to jest znak rozpoznawczy pontyfikatu Jana Pawła II.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo.

Kto z państwa chciałby zabrać głos?

Pan senator Marek Borowski. Bardzo proszę.

Senator Marek Borowski:

Pierwsza uwaga dotyczy ostatniego akapitu na pierwszej stronie. Tam wymienia się, można powiedzieć, enumeratywnie różnego rodzaju aktywności papieża, kończąc to sformułowaniem, że „wygłosił dziesiątki tysięcy przemówień”. No, wychodzi na to, że musiał wygłaszać 2 przemówienia dziennie. To wydaje mi się przesadą. I proponuję to zastąpić słowami: „i wygłosił tysiące przemówień”. Dziesiątki tysięcy to jest co najmniej 20 tysięcy, a to właśnie daję taką liczbę, jak powiedziałem ...

(Głos z sali: Być może do tej pory...)

Tysiące. Tak skromniej troszkę, aczkolwiek to i tak dużo.

Jeżeli chodzi o autopoprawkę, którą tutaj panowie senatorowie zgłosili, do drugiego akapitu na drugiej stronie, to ona tutaj wychodziła trochę po części naprzeciw temu, co ja chciałem wnieść.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Dwie poprawki odnoszące się do drugiej strony były zgłoszone.)

Drugi akapit. Tam, gdzie skreśla się słowa: „Wielkość tego pontyfikatu to bezapelacyjny wpływ” itd. I akapit miałby się zaczynać od słów: „Za przyczyną Papieża z Polski rozpoczęły się niespodziewane przemiany w świecie”. No, problem tutaj polega na tym, że nie negując udziału Jana Pawła II, przede wszystkim jeśli chodzi o ruch „Solidarności”, o którym tu potem jest mowa, i wpływu ruchu „Solidarności” na przemiany w świecie, jednakowoż te przemiany miały również inne przyczyny. Jedną z przyczyn to był wybór Reagana i polityka Reagana. Druga z kolei to były przemiany w Związku Radzieckim i dojście Gorbaczowa do władzy. A więc to sformułowanie, że „za przyczyną papieża rozpoczęły się niespodziewane przemiany w świecie”, sugeruje, że to był jakby jedyny powód. Wydaje mi się, że to za daleko idzie. I trzeba byłoby to sformułować albo „m.in. za przyczyną”, albo „także za przyczyną”. W poprzedniej wersji „także” tam lepiej pasowało. Po skreśleniu tego początku trudno zacząć tutaj od

„także”, ale może zacząć od „m.in. za przyczyną”. A może panowie by mieli też jakąś inną propozycję, która by pokazywała jego rolę, ale nie czyniła jej wyłączną.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Wydaje się, że troszeczkę jednak będziemy podkopywać wielkość Jana Pawła II, jeżeli będziemy używali sformułowań, które sytuują papieża jako sprawcę jednego z wielu czy też między innymi. Ale oczywiście to jest mój głos.

Czy ktoś chciałby zabrać głos?

Bo propozycja pana senatora Marka Borowskiego jest taka, jak państwo słyszeliście. Czy jest jakaś... No, prosiłbym, żeby przede wszystkim autor tego tekstu się ustosunkował do tej propozycji, ale w międzyczasie być może ktoś jeszcze chciałby zabrać głos.

Pani senator Barbara Zdrojewska. Bardzo proszę.

Senator Barbara Zdrojewska:

Panie Senatorze, zwracam się do wnioskodawcy, pana senatora Ryszki, i do wszystkich państwa. Tutaj są wymienione np. te podróże itd. W ogóle sam fakt, że Ojciec Święty podróżował to jest jego wielka zasługa. Ja chciałam zapytać, czy nie brakuje państwu tutaj podkreślenia tych zasług. Z góry przepraszam, że ja nie mam propozycji, bo dopiero teraz zwróciłam na to uwagę. Wcześniej czytałam ten tekst i jakoś mi to umknęło. Ale brakuje tutaj zwrócenia uwagi na ważny aspekt pontyfikatu Jana Pawła II, tzn. chodzi o jego zabiegi dotyczące dialogu z innymi, dialogu wewnątrz chrześcijaństwa, a także dialogu z Żydami. Gdyby udało nam się tutaj umieścić jakieś dobre zgrabnie sformułowane zdanie, to myślę, że byłoby to ważne. Przypominam, że Ojciec Święty... Chociażby te jego zabiegi o stosunki z patriarchą Rusi itd. i te wszystkie spotkania... Ja nie jestem specjalistką, ale... Tego było naprawdę bardzo dużo. To była jedna z ważnych cech jego pontyfikatu, tzn. ten ekumenizm i zwracanie uwagi na dążenie do wzmocnienia pewnej... szukanie wspólnych rzeczy we wszystkich odłamach chrześcijaństwa. Dziękuję.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo.

Czy jeszcze ktoś chciałby zabrać głos? Pan senator Jerzy Czerwiński.

Senator Jerzy Czerwiński:

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Proponuję drobne poprawki, być może autor je uzna i zgodzi się na ich wprowadzenie.

Po pierwsze. W pierwszym zdaniu jest „kard.”, skrót od „kardynał”. Wbrew pozorom on nie jest taki oczywisty. Ja bym wprowadził po prostu pełną nazwę, kardynał, tym bardziej że tak jest też w tytule uchwały. Tutaj powtórzyłbym to, oczywiście pisane dużą literą.

Po drugie. Drugie zdanie brzmi w ten sposób: „Z tej okazji Senat Rzeczypospolitej pragnie uczcić jubileuszową uchwałą pierwszego Polaka” itd. Tu jest tak, jak w po-

przedniej uchwale. Ja bym tu raczej nie koncentrował się na rocznicy, ale na samej postaci, dlatego wykreśliłbym słowa „z tej okazji” i „jubileuszową uchwałą”. Wtedy to zdanie brzmiałoby: Senat Rzeczypospolitej Polskiej pragnie uczcić pierwszego Polaka na urządzie św. Piotra. Czyli wykreśliłbym te ozdobniki i to zdanie byłoby bardziej ogólne, jednoznaczne.

I ostatnia kwestia to jest...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Na drugiej stronie, to jest raz, dwa, trzy, trzeci akapit od końca, zdanie drugie: „W jednej z wypowiedzi na ten temat Ojciec Święty powiedział, że pragnie” itd. Wypowiedzi – powiedział. Lepiej: stwierdził. Nie będzie powtórzenia, a sens jest ten sam.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Ojciec Święty...)

Jeszcze raz. Trzeci akapit od końca, drugie zdanie: „W jednej z wypowiedzi na ten temat Ojciec Święty powiedział, że pragnie” itd. Proponowałbym, żeby użyć tam słowa „stwierdził”.

I już ostatnie. Mianowicie chodzi o akapit teraz pierwszy na drugiej stronie i pierwsze zdanie: „Za jeden z istotnych przejawów swojej posługi”. To słowo też jakoś tutaj nie współgra... Może lepiej: za jeden z istotnych elementów swojej posługi Jan Paweł II uważał itd.? Elementów albo składników, ale chyba lepiej elementów. Przejaw oznacza coś innego, to ma jednak inne znaczenie. Chodzi o to, żeby słowo „przejawów” zastąpić słowem „elementów”, „elementów swojej posługi Jan Paweł II” itd.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś chciałby zabrać głos? Jeżeli... Pani senator Barbara Zdrojewska.

Senator Barbara Zdrojewska:

Znalazłam taki cytat z Ojca Świętego, w którym on mówi... To jest cytat z Ojca Świętego: „Troska o jedność chrześcijan była stałą cechą mojego pontyfikatu i w dalszym ciągu stanowi istotny priorytet mojej posługi”.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Może byśmy umieścili w tekście coś takiego: troska o jedność chrześcijan była stałą cechą pontyfikatu Jana Pawła II, stanowiąc istotny priorytet jego posługi. I to chyba wystarczy. Może jeszcze coś o pojednaniu z Żydami, to było bardzo ważne, bo wcześniej nie było dialogu pomiędzy Watykanem, Stolicą Apostolską, o ile pamiętam, a... Ojciec Święty rozpoczął ten dialog, co zresztą Żydzi bardzo podkreślają, bardzo go za to cenią. Tylko tutaj już nie mam pomysłu na zdanie. Ale...

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dziękuję bardzo.

W takim razie jest propozycja dla pana senatora Ryszki, żeby... No bo jeżeli chodzi o jedność chrześcijan, to pani już tu wyartykułowała konkretną propozycję. Tylko gdzie to, jeżeli pan się zgadza...

Senator Czesław Ryszka:

Tak, tak, oczywiście, że się zgadzam. Drugi akapit na pierwszej stronie kończy się słowami: „Cieszył się szacunkiem także tych, którzy nie zgadzali się z Jego wizją świata i człowieka”. Kropka. I teraz: „Był orędownikiem ekumenizmu i dialogu międzyreligijnego”. Tak najogólniej, żeby nie wchodzić w kwestię jedności chrześcijan czy dialogu z Żydami, bo on dialogował ze wszystkimi, to był dialog międzyreligijny. I nie był pierwszym, bo papież Paweł VI też był w Ziemi Świętej i nawiązywał...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

...kontakty. Tak że tu byśmy... To jest jedna sprawa. Dziękuję za tę uwagę pani senator Zdrojewskiej.

Dalej jest kwestia tego, na co zwrócił uwagę marszałek Borowski. To jest trochę nieładne: m.in. za przyczyną papieża z Polski... Ja bym się zgodził na to, że... Chodzi o to, że nieładnie się zaczyna ten akapit: m.in. za przyczyną.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Ale można to zostawić: między innymi za przyczyną papieża z Polski rozpoczęły się niespodziewane przemiany w świecie itd.

I trzeci akapit: „Jan Paweł II przeszedł do historii jako Papież Kultu Miłosierdzia Bożego” – na to zwrócił uwagę senator Żaryn – „Rodziny” itd.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

A jeśli chodzi o uwagi senatora Czerwińskiego, to ja bym prosił, żeby sam zaproponował zmiany.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Senator Czerwiński już je zaproponował.

(Senator Czesław Ryszka: W takim razie...)

Wydaje się, że te propozycje są bardzo logiczne.

(Senator Czesław Ryszka: Ja ich nie zapisałem, dlatego...)

To ja przypomnę.

(Senator Czesław Ryszka: Niech pan przewodniczący w takim razie...)

Pierwszy akapit na drugiej stronie, zdanie, które się rozpoczyna od „Za jeden z istotnych”. Pan senator proponuje, żeby „przejawów” zamienić na „elementów”.

(Senator Czesław Ryszka: Tak, tak, zgoda, oczywiście.)

Poza tym w akapicie trzecim od dołu... Pan senator proponuje, żeby w pierwszym zdaniu... W pierwszym? Nie, w drugim zdaniu...

(Głos z sali: W drugim.)

„W jednej z wypowiedzi na ten temat Ojciec Święty”... I dalej w tekście jest „powiedział”, a pan senator proponuje, żeby zamiast tego było słowo „stwierdził”.

Jest jeszcze propozycja pana senatora... A właśnie, pierwszy akapit, tu są dwie propozycje: „Kardynał” – dużą literą i całym zdaniem. To jest oczywiste. I w tym samym, nie, chyba w następnym zdaniu jest... W drugim zdaniu...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Słowa „z tej okazji” i „jubileuszowa uchwałą”...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Zdanie rozpoczynałoby się od „Senat RP”. Wydaje się, że oczywiste są te...

Pan senator Grzegorz Czelej, bardzo proszę.

Senator Grzegorz Czelej:

Ja bym mimo wszystko wrócił do tego pierwszego zdania, ponieważ, jak wynika z gramatyki języka polskiego, nieładnie jest zaczynać od „między innymi”. Ja rozumiem, że jeżeli ktoś się do czegoś przyczynia, to chodzi o to, że jest jedną z osób, a nie jest jedynym sprawcą danego procesu. Jeżeli moglibyśmy zostawić „przyczynił się”, to... Tego nie można rozumieć jako „wyłącznie sprawił”, tylko że przyczynił się... To jest sformułowanie, które mówi – ja tak rozumiem to, co jest w słowniku języka polskiego – że był osobą, która wśród wielu innych przyczyniła się do danego procesu. Jeżeli się myślę, to proszę o dyskusję.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Czyli chodzi o to, żeby słowa „za przyczyną”, zastąpić słowami „przyczynił się papież z Polski”...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

To rozpoczął pan senator...

Senator Marek Borowski:

Tak, tak. Tylko rzecz polegała na tym, że tu było sformułowanie „za przyczyną”, a sformułowanie „za przyczyną” jest bardziej jednoznaczne. „Przyczynił się” jest sformulowaniem bardziej generalnym, tzn. był jedną z osób, która się przyczyniła. Pytanie tylko, jak zacząć to zdanie. Chodzi o to, że po tej autopoprawce kończy się to w ten sposób: „uczestniczyliśmy w wielkim i nadzwyczajnym wydarzeniu w Kościele, któremu na imię Jan Paweł II”.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: To może: papież z Polski przyczynił się do rozpoczęcia...)

Chyba że tak. Papież z Polski przyczynił się... Przyczynił się. Ale do czego?

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Do przemian? No nie bardzo.

(Przewodniczący Stanisław Gogacz: Nie, Panie...)

(Głos z sali: ...ciężko je wszystkie wymienić.)

No właśnie, właśnie. Dlatego...

(Senator Czesław Ryszka: To zdanie lepiej by brzmiało w ten sposób: papież z Polski przyczynił się...)

Ja nad tym myślałem, tylko to jest kłopot.... Ja nie wiem, proszę państwa, czy nie zrezygnować z całego zdania, dlatego że następne zdanie w gruncie rzeczy to powtarza – oczywiście można to jeszcze wzmocnić: „Osoba Jana Pawła II zostanie na zawsze związana z powstaniem ruchu «Solidarność» w Polsce, a w konsekwencji z upadkiem Muru Berlińskiego, z rozpadem żelaznej kurtyny, z wolnością krajów Europy Środkowej i Wschodniej”. No, to jest dostateczne sformułowanie.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Czyli pan proponuje, żeby w akapicie, nad którym pracujemy, wykreślić tę część, począwszy od słów „wielkość”, a skończywszy na słowach „Związek Radziecki”?

(Senator Marek Borowski: Tak jest.)

Wszystko. Rozpocząć dopiero od „Osoba Jana Pawła II zostanie na zawsze”...

(Senator Marek Borowski: ...związana z powstaniem ruchu „Solidarność” i w konsekwencji z upadkiem muru itd., z rozpadem itd. No, tutaj już jasno podkreśla się jego rolę...)

Panie Senatorze Ryszka, co pan o tym sądzi?

Senator Czesław Ryszka:

Ja w takim razie proponuję, żeby wrócić do początków i to zostawić, żeby to brzmiało w ten sposób: „Wielkość tego pontyfikatu to bezapelacyjny wpływ na wydarzenia XX wieku. Papież z Polski przyczynił się do przemian, które doprowadziły do upadku imperium zła” itd.

(Senator Marek Borowski: To już może być.)

„Wielkość tego” i „papież z Polski przyczynił się”.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

No tak... Pan senator Żaryn zaproponował, żeby właśnie wykreślić... Ale rozumiem, że to już jest w jakimś sensie nieaktualne.

(Senator Czesław Ryszka: Tak, tak.)

Proszę w takim razie ten akapit...

(Senator Czesław Ryszka: ...mówiliśmy o wielkości tego pontyfikatu...)

Panie Senatorze, to proszę...

(Senator Czesław Ryszka: ... w tym zdaniu ta wielkość pontyfikatu...)

Panie Senatorze Ryszka, proszę w całości przeczytać cały akapit, nad którym pracujemy. Bardzo proszę o uwagę.

Senator Czesław Ryszka:

„Wielkość tego pontyfikatu to bezapelacyjny wpływ na wydarzenia końca XX wieku. Papież z Polski przyczynił się do”...

(Głos z sali: Do przemian w świecie.)

...„do przemian w świecie, które doprowadziły do upadku imperium zła – jak prezydent USA Ronald Reagan nazwał Związek Radziecki. Osoba Jana Pawła II zostanie na zawsze związana” itd. Tu już nie ma zmian. Czyli: „Wielkość tego pontyfikatu to bezapelacyjny wpływ na wydarzenia XX wieku. Papież z Polski przyczynił się do przemian” – już bez tych niespodziewanych – „w świecie, które doprowadziły”...

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Dobrze. W takim razie, jeżeli jest zgoda co do tego akapitu – jest zgoda – to to słowo „przyczynił” będzie w drugim zdaniu: „Papież z Polski przyczynił się do”...

(Głos z sali: Do przemian w świecie...)

Do uruchomienia przemian?

(Głos z sali: Nie.)

Do przemian, przyczynił się do przemian.

Chyba już wszystkie uwagi zostały zgłoszone i...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Poprawka pani senator Zdrojewskiej będzie taka, jak to było zaproponowane: drugi akapit...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

To będzie po drugim akapicie. Pani senator, jak rozumie, się zgadza.

(*Senator Barbara Zdrojewska*: Tak, tak, to znaczy tak, jak powiedział pan senator Ryszka...)

Tak, to już mamy stwierdzone.

Pierwszy akapit to... Nie wiem... Czy powtórzyć wszystkie te propozycje, które były zgłoszone? Chyba wszyscy odnotowaliśmy, jakie są poprawki.

W pierwszym akapicie są poprawki zgłoszone przez pana senatora Czerwińskiego. To są takie bardziej... takie literówki, ale też bardzo istotne: kardynał dużą literą; skreślamy określenie „jubileuszową”; skreślamy słowa „z tej okazji” i rozpoczynamy od słów „Senat”. Czyli będzie tak: „W dniu 16 października 2018 r. przypada 40. rocznica wyboru Kardynała” – dużą literą – „Karola Wojtyły – Jana Pawła II na Stolicę Piotrową”. Kropka. „Senat Rzeczypospolitej Polskiej pragnie uczcić pierwszego Polaka na urzędzie św. Piotra, Głowę Kościoła Powszechnego, a zarazem syna naszej Ojczyzny, który na Polskę i jej dzieje patrzył oczyma wielkich romantyków”. Dalej jest zdanie, które nie jest kwestionowane. Później: „«Los ojczyzny waży się w sercu każdego Polaka»; «taka będzie Polska, jakie będą jej synowie i córki» – to myśli wyjęte z papieskiego nauczania”.

Następny akapit. Tu też są propozycje zmian. „Nikt tak jak on nie potrafił obudzić nadziei w sercach Polaków, których miliony uczestniczyły w spotkaniach na jego pielgrzymich szlakach w Ojczyźnie, w Rzymie i na świecie”. Kropka. „Cieszył się”... Tu wykreślamy słowa „za swoją odwagę i konsekwencję” i jest: „Cieszył się szacunkiem także tych, którzy nie zgadzali się z Jego wizją świata i człowieka”. Po kropce jest zdanie, które zaproponowała pani senator Barbara Zdrojewska, a które przedstawił już pan senator Ryszka, o dialogu...

(*Senator Czesław Ryszka*:...ekumenizmu i dialogu międzyreligijnego.)

Dobrze.

Trzeci akapit. Tu nie było żadnych propozycji zmian, tak że ja nie będę odczytywał tego akapitu.

Czwarty akapit odczytam, bo są tu propozycje zmian: „Historycy czy socjologowie słusznie twierdzą, że jego posługą i nauczaniem można by obdzielić kilku lub nawet kilkunastu papieży. Ogłosił bowiem 14 encyklik, 14 adhortacji apostolskich, 10 konstytucji, 37 listów” itd. itd. Propozycja zmian zmierza do tego, ażeby słowa „i wygłosił dziesiątki tysięcy” zastąpić słowami „i wygłosił tysiące przemówień”.

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

„Wygłosił tysiące przemówień”. To jest propozycja pana senatora Marka Borowskiego.

(*Wypowiedzi w tle nagrania*)

Pierwszy akapit na drugiej stronie. Tu jest propozycja pana senatora Czerwińskiego, żeby w pierwszym zdaniu słowo „przejawów” zastąpić słowem „elementów”. To jest jedyna poprawka w akapicie pierwszym na drugiej stronie, nie ma więcej propozycji.

W drugim akapicie na drugiej stronie jest więcej... To jeszcze odczytamy, bo to jest... A, pan senator już to odczytywał. „Wielkość tego pontyfikatu to bezapelacyjny wpływ na wydarzenia końca XX wieku”. Kropka. „Papież z Polski

przyczynił się do przemian w świecie, które doprowadziły do upadku imperium zła – jak prezydent USA Ronald Reagan nazwał Związek Radziecki”. Dalej jest tak, jak było do tej pory. „Osoba Jana Pawła II zostanie na zawsze związana z powstaniem ruchu «Solidarność» w Polsce, a w konsekwencji z upadkiem Muru Berlińskiego” itd.

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

To w następnym akapicie. „Jan Paweł II przeszedł do historii jako Papież” i wstawiamy „Kultu Miłosierdzia Bożego i Rodziny”. Czy tu jest kropka?

(*Głos z sali*: Nie, dalej jest: „obrońca małżeństwa”...)

...„obrońca małżeństwa i prawa do życia nienarodzonych, świętości życia od poczęcia do naturalnej śmierci. W jednej z wypowiedzi na ten temat Ojciec Święty”... I tu jest propozycja pana senatora Czerwińskiego, żeby słowo „powiedział” zamienić na słowo „stwierdził”: „Ojciec Święty stwierdził, że pragnie, aby to był jego testament, sens pontyfikatu”. Kropka. „Nauczał, że prawo dziecka do życia w rodzinie jest fundamentem cywilizacji i kultury. Jeśli nie ma poszanowania dla życia i rodziny, nie istnieją inne prawa, jak wolność, sprawiedliwość, godność człowieka”.

Co do przedostatniego akapitu to nie ma propozycji zmian. Ostatni akapit jest standardowy, mówi, że uchwała jest ogłoszona itd., tam też nie ma zmian.

Jeżeli nie ma...

(*Głosy z sali*: Jeszcze...)

Pan senator Ryszka, a później pan mecenas.

Senator Czesław Ryszka:

Ja bym jeszcze proponował, żeby w tym ostatnim akapicie na pierwszej stronie w zdaniu „przyjął tysiące osobistości i wygłosił tysiące przemówień” opuścić „przyjął tysiące osobistości”, bo tutaj jest o jego nauczaniu, o tych listach apostolskich, o katechizmie Kościoła...

(*Przewodniczący Stanisław Gogacz*: Przyjmował osobistości...)

Nie, nie, w ogóle... Wiadomo że papieże przyjmują premierów...

(*Przewodniczący Stanisław Gogacz*: Ale co? Skreślamy coś?)

To byłoby tak: „wydał Katechizm Kościoła Katolickiego, wygłosił tysiące przemówień”.

(*Przewodniczący Stanisław Gogacz*: Czyli skreślamy „przyjął tysiące osobistości”.)

Taka jest moja propozycja.

(*Przewodniczący Stanisław Gogacz*: Przyjął tysiące osobistości...)

To jest oczywiste.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

Wykreślamy też „i”. Czyli będzie: „wydał Katechizm Kościoła Katolickiego”... A nie, „i” zostawiamy... Będzie „i wygłosił tysiące przemówień”. Dobrze.

(*Senator Czesław Ryszka*: Nie, przecinek...)

A, przecinek, dobrze. Po „Katolickiego” jest przecinek. Dobrze.

Pan mecenas, bardzo proszę.

**Główny Legislator w Biurze Legislacyjnym
w Kancelarii Senatu
Mirosław Reszczyński:**

Szanowny Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Chcielibyśmy zwrócić uwagę Wysokiej Komisji na tytuł ustawy. Tutaj jest sformułowanie „w rocznicę 40-lecia”. W naszym mniemaniu może to mieć charakter pleonazmu, bo skoro jest 40-lecie, to... Zwracamy uwagę Wysokiej Komisji na to stwierdzenie i prosimy o ustosunkowanie się.

Przewodniczący Stanisław Gogacz:

W rocznicę...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

W czterdziestą...

(Senator Marek Borowski: W czterdziestą rocznicę.)

W czterdziestą rocznicę. Tak? Czy w 40-lecie?

(Głos z sali: To nie robi różnicy.)

Panie Senatorze Ryszka?

(Senator Czesław Ryszka: W czterdziestą rocznicę albo w 40-lecie, także albo...)

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Senator Czesław Ryszka: Czterdziestolecie wyboru, to jest bardziej osobowo.)

W czterdziestolecie. Czyli wykreślamy słowo „rocznicę”?

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Senator Marek Borowski: „W 40-lecie” to jak by żył.)

(Głos z sali: No tak.)

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Czyli wykreślamy... Tytuł będzie brzmiał: „W 40. rocznicę wyboru Kardynała Karola Wojtyły – Jana Pawła II na Stolicę Piotrową”? Tak? Dobrze.

Czy są jeszcze jakieś uwagi? Pan mecenas? Nie?

Skoro nie ma już uwag, to proponuję, żebyśmy przystąpili do głosowania nad projektem uchwały, z zaproponowanymi zmianami, które zostały nam już przedstawione.

Kto jest za przyjęciem projektu uchwały? (8)

(Głos z sali: 8 osób.)

Kto jest przeciw? (0)

Kto się wstrzymał od głosu? (0)

Proszę państwa, nie ma głosów sprzeciwu, nie ma wstrzymujących się od głosu.

Stwierdzam, że komisja podjęła decyzję o zarekomendowaniu tej uchwały na posiedzeniu plenarnym Senatu.

Czy sprawozdawcą będzie... Kto będzie sprawozdawcą? Oczywiście pan senator Ryszka. Tak? Dobrze. Nie ma innych propozycji.

W takim razie...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Może zdążę powiedzieć, zanim ten hałas... *(Wesołość na sali)*

Zamykam posiedzenie Komisji Ustawodawczej. Dziękuję.

Aha, kolejne posiedzenie jest o 13.00. W tej sali. Tak? W tej?

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Koniec posiedzenia o godzinie 12 minut 24)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie: Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii